

Шормо эл, порымлык да гым берр!

17 (3249) №,
2016 ий 23 апрель,
шуматкече.

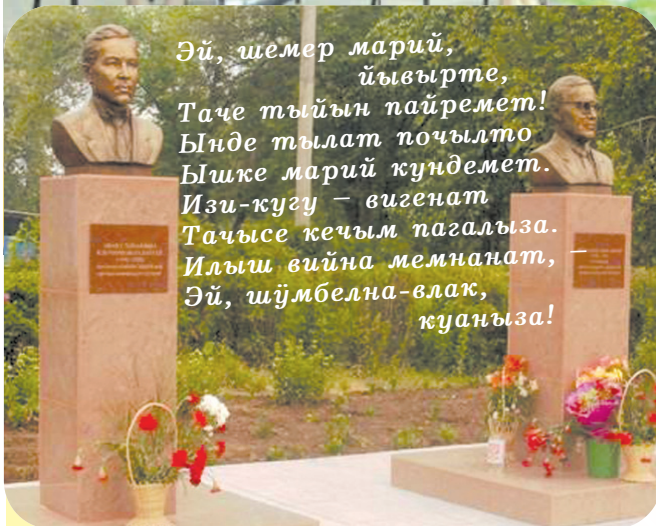
ЯМДЕ ЛИЙ

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

0+

23 апрельште И.С.Палантайын шочмыжлан – 130 ий

Пашажым моктен илена

Эй, шемер марий,
йывырте,
Таче тыйын пайремет!
Ынде тылат почылто
Ышке марий кундемет.
Изи-кугу – вигенат
Тачысе кечым пагалыза.
Илыш вийна мемнанат,
Эй, шїмбелна-влак,
куаныза!

Палантай изинек гармонь да скрипке дене шоктен моштен. А калык мурым мынар шымлен! Нунын негызеш у произведений-влакым возен. Мутлан, «Кўсле», «Эй, шемер марий, йывырте!», «Вўдшў йога» да молат. Нине мурым изижат-кугужат чон почын мурена да композиторын чапле пашажым порын шарнен

23 апрельште марий семлан негызым пыштыше профессиональный композитор И.С.Ключников-Палантайын шочмыжлан 130 ий темеш. Какшамарий кундемыштына «Палантайын кўслеже» фестиваль 15-ше гана лиш. Тушко Звенигово район да Йошкар-Ола гыч мурышо да тўрлў семўзгар дене шоктышо йоча коллектив-влак толыт. Нуным уло кумылын вучена.

Сайын ту-немаш тыршена, тўрлў конкурсыш ушнена. Кугешнена, школна И.Ключников-Палантайын лїмжым нумалеш.

Школ ончылно кок памятник шога: И.Палантайлан да Я.Эшпайлан. Нуным 2010 ийыште уэмден почмо. Тыгак ялыштына Палантай лїмеш мотор уремна уло. Шинчымашым пуышо школ пелен музыкальный школ пашам ышта. Тушко мураш-кушташ йўратыше-влак коштыт.

Тек ий-влак эртат, а тўнъялан палыме профессиональный композитор, землякна шїмжыштына илаш тўжалеш.

Татьяна ИЛБИНА, 10-шо класс.
Звенигово район.

1 апрель гыч 2016 ийын II пелийжылан газет ден журнал-влаклан подписке тургым тўжалын!

Йылме йомеш – калыкат пыта

Д.Речкинын фотожо.

14-16 апрельыште Йошкар-Олаште Марий калыкын X Погынын эртен.

Погынын кумда Россияда Украина, Эстония гыч 500 наре ент олын,

Чуваш Республик гыч делегат, Чебоксар оласе 46-шо №-ан йочадыште тыршыше Наталья Анатольевна Романова йочам

кым кодена, а нуныжым шкеак кызыт куштена. Икшывына, уныкана-влак ончыкыжым шочмо йылмышт дене мутланен моштыдымо лийыт гын, түрлө национальностян Россияште марий-влак посна калык семын аралалт кодын кертыт мо? Таче историйым чоңышыжо ме улына. Вес гана титаканыш лекташ огыл манын, айста тугеже кажныже марий калыкнан ұмыржым шуйымо сомылым шке ешна гыч тўналына.

Эше кодшо курымыштак марий литературы классикше М.Шкетан каласен: «Йоча дене эн ончыч шке шочмо йылмыж дене мутланыман...» Педагог-в л а к ы н

марий шочмо йылме дене кузе туныкты-калыкын мым ончалаш Йошкар-Оласе 29-ончыкы-ше №-ан «Ший онгыр» йочадыш миен.

же шотышто ятыр йодышым тарватен. Тўн йодыш-влак гыч иктыже «Шочмо йылме да еш» лийын.

Марий йылмына дене мутланыше еш шагалем толмым кажныже гаяк чон вургыж ойлен. Кызыт эсогыл южо марий ялыште ача-ава-шамыч шке икшывышт дене шочмо йылмышт дене огыт кутыро. Тидыже марий ешыште кушшо да марла шонышо икшывылан рушла чаткан кутырен моштат чаракым ышта, манын палемдышт. Ме, кугыен-шамыч, ача-ава, кочакова-влак, таче марий калыкын ончыкылыкшым чонена. Олмешна самырык-вла-

ойлымышт почеш, лач куд ияш м а р т е ийготышто и к ш ы в е пеш вашке кеч-могай й ы л м е денат мут-л а н а ш тунемеш. А негызлан ш о ч м о йылме лий-шаш.

- ✓ Марий Элысе 64 йочадыште шочмо (татар, одо, марий) йылмылам туныктат.
  - ✓ Кугыжаныш марий йылмым 132 йочадыште тунемеш.
  - ✓ 96 школышто 8152 ұдыр-рвезе марий йылмым шочмо йылме семын тунемеш.
  - ✓ 149 школышто 47656 ұдыр-рвезылан кугыжаныш йылме семын туныктат.
- Марий Эл Республикысе образований да науко министрэн алмаштышыже А.В.ИВАНОВЫН докладше гыч.**

А.ЭМАНОВА.

ГОД РОССИЙСКОГО КИНО 2016
Эн шуко сериян совет фильмлан «Вечный зов» кино шотлалтеш. Тудо 19 сериян, экраныш 1973-1983 ийлаште лектеден.

Гагарин гай лияш!

Конкурс!

Россия Федерацийысе элгöргö паша министерстве «Стёпа чүчү полицейский» йоча усталык конкурсым увертарен. Тушко 6 гыч 14 ияш марте йоча-влак шкетын, тўшкан ушнен кертыт.

Кино але мультфильм гыч полицейскийым, түрлө материал гыч ямдылен, 10 май марте Марий Эл Республикысе элгöргö паша министрствыш нарийман.

12 апрель – Космонавтикын кечыже. Айдемын сандалыкыш чоңештымыжлан тений – 55 ий. Тиде пайрем лўмеш школыштына 3-4-ше класслаште тунемше-влак (класс вуйлатышышт Светлана Ивановна Тимофеева ден Ирина Геннадьевна Григорьева) пайремым ямдыленыт. Паленална, Ю.Гагарин мемнан гаяк мече дене модаш, куржталаш йöратен. Лўддымö, тале лийын. Туддеч примерым налына.

Назар НАЗАРОВ, 5-ше класс. Морко, Шордёр.

Президентлан кушто тунуктат?

14 апрельште Россия Президент Владимир Владимирович Путин дене вияш эфир эртен. Кум шагатат пеле жапыште тудо ятыр йодышлан вашештен. Йоча-влакат йодышым пуэденыт.

АНЖЕЛА, 11 ияш: «Шортньо колым кучеда гын, могай кум шонымашым шукташ йодыда ыле?»

– Йомакысе персонажлан ўшаныман огыл, а, шокшым кергалтен, чыла шке ыштыман. Чудым вучен шинчаш гын, шелше вол дене кодаш лиеш. Лучо шкалан чыла ышташ.

ДЕНИС: «Молан кугыек-влакын каньш кечышт уло, а йоча-влакын уке?»

– Зато шукырак шинчымашым налыт! – лийын вашмут.

ЕЛИЗАВЕТА, 9 ияш: «Те ЕГЭ-м але устный экзаменым ойырен налыда ыле? Пучымышым кочкаш йоратеда мо?»

В.В.Путин устный экзамен верч, а вес йодышлан тыгерак вашештен: «Пўет мыняр шагалрак, тунар шукырак пучымышым кочкат».

АЛИНА: «Президент ўдырамаш лийын кертеш мо? Уке гын, ачам ойла, тиде Америкым Путин гына сеҥен кертеш».

– Россиялан Америке дене огыл, а элна кўргыштў улшо нелылык дене кучедалман. А тидыжым ўдырамашак веле сайын

ыштен кертеш.

ГЕОРГИЙ, Угарман (Нижегородский) кундем:

«Президент лияш могай тўнежыште тунемман?»

– Кеч-могайыште. Тўнжў – сайын тунемаш.

12 ияш ВАРЯН йодышыжым колмек, Владимир Владимирович воштылалын колтен. «Варя, ты ставишь меня в трудное положение», – манын. А ўдырын йодышыжо тыгайрак лийын: «Кодшо ийын те ойлышда, вўд йымак пуренгайыше Обамам утареда ыле. А тений Порошенко ден Эрдоган пуренгаят гын, кўжым эн ондак утареда ыле?»

Чынак, пеш онай йодыш! «Иктаж-кў пуренгайшак шонен пыштен гын, тудым утараш ок лий. Кўлан кўлеш, тудлан ме полшаш ямде улына», – вашештен Президент.

Биробиджан гыч руш хоккей дене модшо рвезе-влак леведышан катокым ышташ йодыныт. Президент полшаш сўрен.

Л.СЕМЕНОВА ямдылен.

И.Палантай. 130 ий

1. «Марий

шўшпык» романын авторжо.

2. Ванян шоктымo семўзгарже. 3. Ялже воктеч йогышо энер. 4. Палантайым эмлалташ колтымo ола. 5. Композиторлан пўлеклыме семўзгар. 6. Озангыште тунемме заведенийже. 7. Палантайым тиде олаш тойымо. 8. Ватыжын фамилийже. 9. Икымше тунуктышыжо (фамилий).

Маша **АЛЕКСАНДРОВА.**

Куженер, Ёштымбал.

1			К		
2			Л		
	3		Ю		
4		Ч			
5		Н			
6		И			
7		К			
8		О			
9		В			

К
Р
О
С
С
В
О
Р
Д

23 апрель –

Книга-влакын да авторский праван тўнямбал кечышт

2001 ий годсек иктаж-могай олан «Книган тўнямбал рўдолаже» (рушлаже «Мировая столица книги») лўм ик ийлан пуалтеш. Тўрлў жапыште тыгай лўмым налыныт: Мадрид (Испаний, 2001 ий), Александрия (Египет), Нью-Дели (Индий), Антверпен (Бельгий), Монреаль (Канада), Турин (Италий), Богота (Колумбий), Амстердам (Нидерланды), Бейрут (Ливан), Любляна (Словений), Буэнос-Айрес (Аргентина), Ереван (Армений), Бангкок (Таиланд), Порт-Харкорт (Нигерий, 2014 ий). 2016 ийын столицыжлан Вроцлав (Польша) олам ойыреныт.

22 апрельште С.Чавайн лўмеш книгагудо «Библиойўд» акцияш ўжеш. 18 шагат гыч тўгалын, чылада-мат онай деч онай программе вуча. Толза!

Онар – марий талешке.
Ме чот кугешнена.
Виян, ушан да патыр
Онар гай кушнена.

Вика ЛОСКУТОВА,
6-шо «А» класс.
Йошкар-Ола, 7-ше номеран
школ.

Авторын сүретше.

Могай лийшаш?

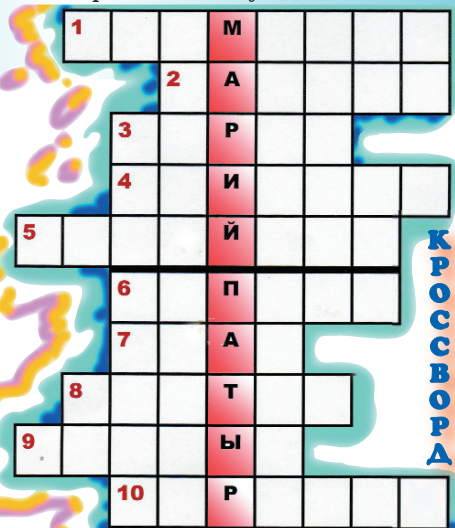
Талешке марий калыкклан моткоч кӱлешан пашам
ыштен кертшаш. Шке йырже ятыр
Онар тӱжем еным чумырен моштышаш.
патыр марий ка- тӱжем еным чумырен моштышаш.
лык верч тавадан Талешкылан калык ушана да
шоген. Кеч-кунамат пол- почешыже каяш ямде. Сергей
паш ямде улмыжым па- Чавайным налаш. Тудо
лен, марий-влак туддеч ка- марий калыкын шинчажым
нашым йодыныт. Онар ка- «почын»: тошто илыш деч
лыкын куатшым нӱлтен. Кы- утлаш, тунемаш уӱжын.
зытат марий талешке чумыр Тачысе кечынат талешке
илышыжым, моштымашы- марий калыкым пагалы-
жым калык верч тыршы- шаш, тудын верч тыршы-
машке виктарышаш. шаш, кӱргӱ виян лийшаш.

Ангелина
АКПАЕВА.

Элина ВАСИЛЬЕВА,
10-шо класс.
Морко, Кократово.

1.«Онар» сӱретым кӱ сӱретлен? 2.Почеламут семын
возымо «Чоткар патыр» легендын авторжо. 3.Ожнысо
саркурал. 4.«Черемисы» книган авторжо. 5.«Чоткар»
сӱретын авторжо. 6.Курыкмари-влакын патырышт.
7.В.Юксернын йомакше. 8.Марий князь. 9.Тошто марий
ола. 10.Чоткарын шӱгарже верланыме кундем.

Лена ВАСИЛЬЕВА.
Куженер, Уштымбал.

Шернур калыкем

Калыкем моткочак поро,
Руш, марий, татар да одо,
Ваш келшен, пашам ыштен,
Тузатат

Шернур кундемым.
Шабдар Осып
я Ким Васин,
Молотов але Яналов,
Медикова, Ластовка,
Рочева, эше Исаев.

Андрей МАКСИМОВ, 6-шо класс.
Шернур, Марисола.

Ок лий шарныде Кырлам.
Лишыл йолташ гай мылам.
Шочмо школыштем

тунемын,
Йӱратен Марий кундемым.
Эше шуко-шуко ег,
Уло вийжымак пыштен,
Чот тыршен,

тачат тырша,
Лӱмжым кӱшнӱ лач куча.

«Йонгалт, чапмура!»

Концертм Марий Элысе йоча да самырык-влакклан
театр-рӱдер, Республикысе тӱвыра да келшымаш кыл
шотышто «ВийАр» ушем, «Ямде лий» йоча газет редакций
эртрат.

Пайремым сӱрастарат: Оршанке район Кугунур школысо
«Шонанпыл», Юлсер кундем Приволжский кыдалаш школ
да Йоча сымыктыш пӱрт пеленысе «Мурпамаш», Йошкар-
Оласе 7-ше №-ан школын «Лупсшырча» («Росинка»),
Бауман лицей пеленысе «Лира» йоча сымык-
тыш школын «Узоры», 14-ше №-ан гимна-
зийысе мурышо да куштышо «Шокто,
гармонь» образцовый йоча ансамбль-
влак да молат.

Айста кугезе тукымнам, талеш-
кына-влакым пырля шарналтена.

Эльвира КУКЛИНА.

Марий
талешке ке-
чылан пӱлек-
лалтше викторине
иктешлалтеш. Се-
гыше-влакым
саламлат.

Ешын куатше – виян тукумвож

Республикысе конкурсын финалыштыже тагасенит:
 «Сильному роду нет переводу!» номинацийыште 14 еш,
 «Самая спортивная семья – моя!» – 11 еш.

Багаевмыт еш.

Герман Иванович Багаев И.К.Глушков лумеш Оршанке пед-колледжыште 30 ий утла физкультурым туныктен, полиатлон секцийым вуйлатен. Тунемшыже-влак кукшо сенымашке шуыныт. 90 ияш кугезе коча кызытат кажне эрдене зарядкым ышта. «Кочана мыланна примерым ончыкта, – ойлат Багаевмыт. – Эше арулык, пайдале кочкыш, спорт мемнан йолташна улыт». Конкурсышто Багаевмыт еш кумшо вер дене палемдалтын.

Волжск ола гыч Киндуловмыт еште походыш кошташ йоратат. Еш оза – Лев Николаевич, дельтапланым шке келыштарен да чонештылеш, сноуборд дене мунчалта, археологий экспедицийлаш коштеш. Пытартыш жапыште вуд йымалсе сонар дек кумылангын. Пелашыже Ирина Александровна изиж годсек волейбол дене модеш. Киндуловмыт еш кокымшо верым сетен налын.

Киндуловмыт еш.

Трофимовмыт-Пуртовмыт еш.

Икымше верыш Йошкар-Ола гыч Трофимовмыт-Пуртовмыт лектыныт. Спортын түрлө видше: куштымаш, дзюдо, акваэробике, велоспорт – нунылан чылажат келша. «Ачам ден авам футболлат, шашкылат модын кертыт, күлеш гын, колым кучаш ошкылыт. Мыланем нуно ончылыг улыт!» – кугешнен ойла Даша Трофимова.

«Самая спортивная семья – моя!»

тагасыште сенышыш лектыныт:

I вер – Ключовмыт еш (У Торъял, Тошто Торъял)

II вер – Олюнинмыт еш (Советский посёлко)

III вер – Ивановмыт еш (Йошкар-Ола, 17-ше номеран школ)

Л.ГРИГОРЬЕВА.

Авторын фотожо-влак.

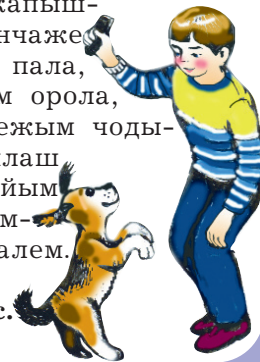

Шып колыштеш, умыла

Алмаз – ушан, виян пий. Ошалге капыш-тыже шем тамга-влак палдырнат. Шинчаже эре порын онча. Прием шуко командым пала, оемым колыштеш, умыла. Сурт-печым орола, школ гыч толмемлан пеш куана. Кенжежым чодыраш, ер тўрыш почешем мия. Йўштылаш йората. Пырля коштына годым мыйым нигунам шуэн ок кодо. Алмазлан тунем-мем, йолташем-влак нерген каласкалем. Умылышо гай шып колышт шинча.

Сергей МАКСИМОВ, 6-шо класс.
Звенигово, Эсмекпак.

Тоша
изи пырысем
пеш мотор.
Мый тудым йоратем.
Школ гыч толмемлан
куана, почешем коштеш,
мырла. Мўнгысў пашам
ыштен пытаремат, тудым
бантик дене модыктем.

Анна ЯКОВЛЕВА,
3-шо класс.

Национальный прези-
дент школ-интернат.

Орол

Мемнан кум пийна уло.
Пират мый денем кечыгут
модын кертеш. Тудо кочкаш
йората. Пират кудывечыш-
кына палыдыме ефым ок
пурто. Кисик ден Гошат
ордыжкенлан оптат.
Кочкаш, модаш йора-
тат.

Виктория
КАЛУГИНА.

Параньга,
Памашъял.

П и й ы н
нерже эре
ночко. Ночко нер
дене тудо йпшы
кудо велым тол-
мыжым ра-
шемда.

Йолташ

Мыйын ныл йолан
йолташем - Гром прием.
Тудым пеш йоратем.
Гром сурт-печынам
орола. Кажне кечын кок-
тын уремыш модаш
коштына. Телым пеле-
нем курыкыш мунчал-
таш миен.

Светлана
МАТВЕЕВА,
4-ше класс.

Волжский,
Памар.

Пиалым конда

Мурка пырысна пеш мотор, кум
тўсан. Тугеже, пиалым кондышо. Тудо
йоча-влак дене модаш йората, чылт
изи икшыве гай. Мыйын школ гыч
толын пурымекем, ну шўраныштеш,
ну мырла, пуйто каласынеже, кузе
тудо мыйым вучен да чот йокрокланен.

Мурка пеш ушан, чыла ойым
умыла, мутланен гына огеш
мошто. Колямат куча. Ме тудым
чылан йоратена да тамле коч-
кыш дене сийлена.

Диана ЕГОРОВА, 5-ше класс.
Медведево, Шойбулак.

Бим
- весела
да ушан пий
(снимкыште). Телым
мый тудын дене
шылын модам. Прием
чот ошо, сандене
лумышто муашат ок
лий.

Наталья СИДОРОВА,
4-ше класс.

Татарстан,
Мамадыш, Кугу Шия.

Лум гай ошо

Тузик ден Бимка

Рублик
пырысна ола-
вула тўсан,
самырык да
ушан, почшо
кужу.

Михаил
КАМЕРНЫЙ,
2-шо «В»
класс.

Д а н и л
ЛИПАТНИКОВЫН Кузя, Анна
ИВАНОВАН Барсик, Елена МУРАДЬЯ-
НЫН Рыжий лўман пырысышт улыт.
Медведево, Краснооктябрьский.

Тузик шем тўсан. Шинчаже пелганде, нерже шўч гай шеме, кужу ۆры-
шан. Мландым, кўварым удыра. Осал пийжак огыл, айдеме дек
вашке тунемеш. Почшым кўшкыла кадыртен шында. Южгунам
гына ойгыра, а моло годым эре весела. Бимка рывыж гай тўсан,
почшымат рывыж семынак шўдырен коштеш. Тудын ончыл
йолжо тура, а шентелже изиш кадыррак. Шинчаже шем-
кўреналге тўсан, нерже шеме, ۆрышыжў уке, пылышыже
кужу да кечылтеш, а Тузикын пылышыже изи. Тузик ден
Бимка ик кўмыж гычак кочкыт, йўйт, пырля
модыт. Икте-весым огыт лўдыктыл,
огыт пуредыл.

Кристина
ЗОРИНА,
6-шо класс.

Морко, Энерсола.

29 апрель - Куштымашын тўнйамбал кечыже

Снимкыште:

Курыкмарий районисо Эман школын «Шанавыл» калык фольклор ансамбль. Вуйлатыше - Г.В.Суворова, аккомпаниатор - А.Яйцов.

Шуко мурын авторжо Мардан Рая (Раиса Ивановна Николаева) Волжский районисо Чодраялеш 20 апрельште почын. Сылнымут аланыш ийготым погымо жапыште толын. Писатель Маргарита Ушакова дене пырля «Авамын куэже» книгам луктыныт. Вара

Дўмгече

почеламутым возаш тўналын. Композитор Иван Егоров шукужым мурыш савырен. Йочалан возымо мурат ятыр. Раиса Ивановнам шочмо кечыж дене саламлена!

Сылне пагыт

Мутшо Мардан Раян.

Семже В.Алексеевын.

К	У	Э	В	Д	Ш	О	Р	Е
А	М	Х	К	Х	Е	Е	Г	Ш
М	А	М	Е	Ы	М	А	Е	Ы
Н	А	В	М	Й	Г	С	А	Р
О	А	Й	М	О	О	М	Г	Ч
Х	Ш	О	Ш	О	Р	Б	А	Ы
К	У	Э	В	Ў	Д	В	А	К
О	Г	В	М	Г	К	Х	З	И
Р	В	Ў	Д	Ш	О	Р	В	Й
К	Е	Ч	Е	Г	И	У	И	Ў
Е	Ч	У	И	И	А	З	Г	Р
Т	У	Р	И	Й	В	Щ	А	В

Шошо дене кылдалтше мут-влакым муза: шырчык, кече, вўдшор, шошо, кем, ага, йўр, турий, куэвўд.
Диана ХАЛТУРИНА.
Советский, Ўрша.

Кече мыйым шымата, Кич-че мыйым шымата
Кидым шокшын ырыкта, Кидым шокшын ырыкта
Уто лие межгемна, Уто лие межгемна
Упшым налын пыштышна, Упшым налын пыштышна
Палем, палем мо тыгай, Палем, палем мо тыгай
Тиде толын чевер май, Тиде толын чевер май
Мече дене модына, Мече дене модына
Юарлен куржталына, Юарлен куржталына
Сылне пагыт - тиде май, Сылне пагыт - тиде май
Рвезе-влаклан пешак сай, Рвезе-влаклан пешак сай
Толь шошо ковыра, Толь шошо ковыра
Шырчык веселан мур, Шырчык веселан мур
Ончо, ончо тый, авай, Ончо, ончо тый, авай
Ломбо ошо теле гай, Ломбо ошо теле гай
Кузе тудо пеледеш, Кузе тудо пеледеш
Тамле пуш гына лектеш, Тамле пуш гына лектеш

Ксения ОРЕХОВАН
сўретше.
Советский, Ўрша.

Шырчык омарта
Шўжарем ден коктын Яша изай пелен шырчык омартам ышташ лекна. Паша кечыгутлан ситыш. Кас марте кумытым ыштен шуктышна. Нуным сад-пакчасе пушенгылаш сакышна. Эрлашыжым омарташте у оза-влакым ужна. Нунылан у пўрт-влак пеш келшеныт. Йывыртен, мыланна кечын сылне мурыштым йонгалтарат, пуйто таум ыштат. Вашке игым пўкташ шинчыт.

Ксения КАПISOBA,
8-ше класс.

Пошкырт кундем,
Дўртыльў, Чарлак.

**Кече мыйым шымата,
Кидым шокшын ырыкта,
Уто лие межгемна,
Упшым налын пыштышна.**

**Палем, палем мо тыгай -
Тиде толын чевер май.
Мече дене модына,
Юарлен куржталына.**

**Сылне пагыт - тиде май.
Рвезе-влаклан пешак сай.
Толь шошо ковыра,
Шырчык веселан мур.**

**Ончо, ончо тый, авай,
Ломбо ошо теле гай:
Кузе тудо пеледеш,
Тамле пуш гына лектеш.**

Индекс
Роспечать - 52713, МАП - 78574.
Тираж 1300 экз. Заказ 1269.
Формат - А-4-8.
Директор-тўн редактор
Л.В.СЕМЕНОВА.
E-mail: yamde_lii@mari-el.ru,
yamde_lii@mail.ru
Сайтын адресше: yamde-lii.ru,
Тел. 45-25-49(факс);
45-22-82.

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК:
Марий Эл Республик-
се культур, печать да на-
циональность паша шо-
тышто министерстве, "Ям-
де лий" газет" кугыжаныш
унитарный казенный
предприятий.

Газетым Массовый коммуникаций
сферыште да культур наследийым ара-
лымаште законодательством шуктен шо-
гымым эскерыше Федеральный службн
Приволжский федеральный округисо уп-
равленийыштыже регистрироватлыме.
Номер - ПИ №ФС 18-1999,
2005 ий 10 февральыште
пуымо.

Печатьыш пуымо жап - 14-00,
фактически - 13-00.
Ак - кутырен келшыме
почеш.

Авторын да редакцийн шо-
нымашыш тўрлў лийын кер-
тыт. Серыш-влак мўнгеш огыт
колталт.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «СТРИНГ» ИПФ ООО-што ямде
оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийн адресше: 424006, Йошкар-Ола,
Строитель урем, 95.

Редакцийн да издателын
адресше: 424006, Йошкар-Ола,
СССР Вооружённый Вийын 70-ше
идалыкше урем, 20.

ЧОЛМАН

Башкортостан Республикасы марла газет

«Чолман»

марла газет

Нефтекамск олаште савыкталтеш. Тудым Пошкырт кундемыште веле огыл, уло Россий мучко марий-влак йөрәтен лудыт.

24 апрельыште «Чолманлан» 25 ий темеш.

Шочмо кече дене уло кумылын саламлена! Кужу үмыран лий, «Чолман»!

Лудшет-влак кечын ешаралтышт!

«Ямде лий» газет редакций.

Икымше гына 1984 ийыште Великобританийыште пайремлаш тўналыныт. Тиде пеледышым түрлө семын лўмдат: Английыште – лум чўчалтыш, Германийыште – лум онгыр, Чехийыште – лум пырче, Российыште – лумпеледыш (сон-трав) але кўдыронгыр.

Алина ПОЛУШИНАН сўретше. Советский, Ырша.

Судоку

Тиде пеледышым түрлө семын лўмдат: Английыште – лум чўчалтыш, Германийыште – лум онгыр, Чехийыште – лум пырче, Российыште – лумпеледыш (сон-трав) але кўдыронгыр.

Яра клеткылашке 1 гыч 9 марте цифр-влакым возыман. Кўшыч ўлыкыла, шола гыч пурлашке ик цифрат уэш-пачаш шындалтпаш огыл. Изи квадратыштат икгай цифр-влак лийпаш огытыл.

				8	
4		2	8	5	1
	8	3	9		7
	4	5		8	2
		5		4	
8	7			9	3
2			7	1	6
3	6		1	5	4
		4			

Модшо-влак кум енан командылан шелалтыт. Чыланат ик линийыш шогалыт. Кажне командын кок тўрысў йоча-влак кидыштым вашла кучат, покшелсыже шола йолжым ушымо кидышты гоч вончыктара. Вич йолан «окшак»

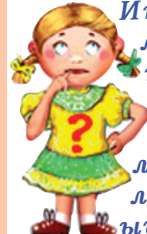
«Окшак чыве»

Туркмен калык модыш чыве»!

Вўдышын сигналже почеш куржыт. Кудо команде финишыш ондакрак толеш, тудо сена.

Ты модышым туркмен студент-влак: Сердар Туркешов, Айнура Абды-рейимова, Торе Рамазанов – Межэтноческий журналистике гильдийын Марий Элысе пўлкаже пелен чумырмо самырык-влакын журналист школыштышт туныктеныт.

Ешыште – вич ўдыр. Икымшыже кнйгам лудеш, кокымшо кочкаш шолта, кумшо шахматла модеш, нылымше туштылан вашмутым кычалеш. Визымшыже момышта?

1.Могай талешкым Немда энер серысе курык вуеш тоеныт? 2.Кўлан руш кугыжа шўртнў коркам кучыктен? 3. ... моткоч кугу капан да виян лийын. 4. ... яшка-та капкылан, мотор, виян да поро кумылан ўдыр лийын. 5.«Ар» ужаш мом ончыкта? 6.Киров кундемысе Малмыж районын патырже. 7. ... – кызытсе Шернур да Куженер районыла кумдыкышто илыше марий-шамычын вуйлатышышт. 8.Идалыкылан ик гана йўдым тиде патыр Шошма энерын кўкшў сер курыкышкыжо лектеш. 9. ... Юл серын шола велжым кидыштыже пенгыдын кучен. 10.Вўтла кундемысе марий патыр. 11.«Он» шомак мом ончыкта? 12.Ожно-ожно Шыгыр энер серыште ... марий патыр шочын.

Иван КОШАЕВ ямдылен.

Волжский, Пўтъял.

КРОССВОРД

1				М				
2				А				
3				Р				
			4	И				
			5	Й				
6				Т				
			7	А				
8				Л				
9				Е				
			10	Ш				
				11	К			
					Е			